

VAASAN AMMATTIKORKEAKOULU
VASA YRKESHÖGSKOLA
UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Malin Skutnabba

RESENÄRERS SYN PÅ NATURKATA- STROFER SOM RISKFAKTOR

Företagsekonomi och turism
2015

ABSTRAKT

Författare	Malin Skutnabba
Lärdomsprovets titel	Resenärers syn på naturkatastrofer som riskfaktor
År	2015
Språk	svenska
Sidantal	38 + 3 bilagor
Handledare	Mikko Peltola, Peter Smeds

Det här lärdomsprovets huvudsyfte är att ta reda på om resenärer tar risken för naturkatastrofer i beaktande när de reser och om den risken påverkar deras val av destination. Till syftet hör också att ta reda på om resenärer undviker en plats de velat åka till om en naturkatastrof skett på platsen.

I den teoretiska delen börjar med en introduktion till naturkatastrofer, därefter köpbeslutsprocesser, sedan presenteras olika turisttypologier och slutligen kapitlet om riskanalys. Den empiriska undersökningen gjordes med en kvantitativ undersökningsmetod i form av en enkätundersökning.

Totalt svarade 137 respondenter på enkätundersökningen. Resultatet av undersökningen visade att majoriteten av respondenterna ser naturkatastrofer som en riskfaktor i samband med resande men tar inte aktivt reda på om en destination ligger i en riskzon, däremot påverkar nyheter om naturkatastrofer på turistorter deras val av resedestination. Resultaten visade även att majoriteten av respondenterna skulle undvika en turistort som nyligen drabbats av en naturkatastrof.

ABSTRACT

Author	Malin Skutnabba
Title	Travellers view on natural disasters as a risk factor
Year	2015
Language	Swedish
Pages	38 + 3 <i>Appendices</i>
Name of Supervisor	Mikko Peltola, Peter Smeds

The main aim of this thesis is to find out if travellers take the risk of natural disasters into consideration when they travel and if that risk affects their choice of destination. The aim is also to find out if travellers avoid a location they have wanted to visit if a natural disaster occur in that area.

The theoretical part of the thesis starts with an introduction to natural disasters and after that a presentation of the buyers' decision-making process. The following chapter is about tourist typologies and then a chapter about risk analysis. The empirical study was made with a quantitative method of research in the form of a questionnaire.

There were a total of 137 respondents on the questionnaire. The results showed that the majority of the respondents view natural disasters as a risk factor in connection with travelling but don't actively try to find out if a destination is in a risk zone, however news about natural disasters on a tourist destination affects their choice of travel destination. The results also show that the majority of respondents would avoid a destination recently struck by a natural disaster.

INNEHÅLL

ABSTRAKT

ABSTRACT

1	INLEDNING	5
1.1	Syfte	5
1.2	Arbetets avgränsningar	5
2	INTRODUKTION TILL NATURKATASTROFER.....	6
2.1	Jordbävningar.....	6
2.2	Vulkaner och vulkanutbrott	7
2.3	Orkaner, cykloner och tyfoner	8
3	KÖPBESLUTSPROCESSER	10
3.1	Motivationsfaktorer.....	10
3.2	Bestämningsfaktorer	10
3.3	Köpprocessens olika faser.....	11
3.3.1	Identifiering av behov	11
3.3.2	Informationsinsamling	11
3.3.3	Bedömning av alternativ	12
3.3.4	Genomförande av köp	12
3.3.5	Utvärdering efter köp	12
3.4	Beslutsprocessen	13
3.5	Köpbeslutet	14
4	RESENÄRSTYPER	15
4.1	Plogs typologier	15
4.1.1	Allocentriska turister	15
4.1.2	Psykocentriska turister	16
4.2	Cohens typologier	16
4.2.1	Den organiserade massturisten.....	16
4.2.2	Den individuella massturisten	17
4.2.3	Utforskaren.....	17

4.2.4	Dagdrivaren.....	17
4.3	Jämförelse av Plog och Cohen.....	18
5	RISKANALYS.....	19
5.1	Tsunamin i Sydostasien.....	20
6	EMPIRISK UNDERSÖKNING.....	22
6.1	Undersökningsmetod.....	22
6.2	Enkätens utformning och upplägg.....	22
6.3	Urval.....	23
7	RESULTAT OCH ANALYS.....	25
7.1	Respondenten och resande.....	25
7.2	Respondenten och naturkatastrofer.....	26
8	SAMMANFATTNING.....	30
8.1	Slutsatser.....	30
8.1.1	Tas risken för naturkatastrofer i beaktande av resenärer?.....	30
8.1.2	Påverkar risken för naturkatastrofer valet av resedestination? ...	31
8.1.3	Undviker resenärer orter nyligen drabbade av naturkatastrofer? ...	32
8.2	Validitet och reliabilitet.....	34
8.3	Förslag på fortsatt forskning.....	35
	KÄLLOR.....	37
	BILAGOR.....	39

FÖRTECKNING ÖVER FIGURER OCH TABELLER

Figur 1.	Beslutsprocessen	s. 13
Tabell 1.	Hur ofta reser du utomlands?	s. 25
Tabell 2.	Hurudana resor brukar du boka?	s. 26
Tabell 3.	Ser du naturkatastrofer som riskfaktor?	s. 26
Tabell 4.	Tar du reda på om det finns en risk före en resa?	s. 27
Tabell 5.	Hur mycket påverkar risken valet av destination?	s. 27
Tabell 6.	Nyheter om naturkatastrofer och destinationsvalet	s. 28
Tabell 7.	Om en katastrof sker på en ort du bokat resa till	s. 28
Tabell 8.	Skulle du undvika en plats pga hög risk?	s. 29
Tabell 9.	Korstabulering av könen och riskfaktor	s. 30
Tabell 10.	Korstabulering av antal resor och riskfaktor	s. 31
Tabell 11.	Korstabulering av riskens påverkan och antal resor	s. 32
Tabell 12.	Korstabulering av kön och högriskområde	s. 33
Tabell 13.	Korstabulering av högriskområde och reseantal	s. 33

FÖRTECKNING ÖVER BILAGOR

BILAGA 1. Enkätundersökning, svenskspråkig version

BILAGA 2. Enkätundersökning, finskspråkig version

BILAGA 3. Enkätundersökning, engelskspråkig version

1 INLEDNING

Med det här arbetet vill jag ta reda på turisternas resvanor till destinationer som kan vara potentiellt riskfyllda när det gäller naturliga hasarder. Jag vill fokusera på destinationer som löper större risk att drabbas för diverse naturkatastrofer såsom jordbävningar och vulkanutbrott och om turisterna tar dessa möjliga katastrofer i beaktande när de väljer destination och hur mycket det påverkar deras val av resedestination. Jag vill också få reda på om alla resenärer uppfattar naturkatastrofer som en riskfaktor när de reser och även hur stor deras riskuppfattning är, inte bara när det gäller naturkatastrofer.

1.1 Syfte

Syftet med det här lärdomsprovet kan delas in i tre stycken undersökningsfrågor:

1. Tas risken för naturkatastrofer i beaktande av resenärer
2. Påverkar risken för naturkatastrofer valet av resedestination
3. Undviker resenärer orter nyligen drabbade av naturkatastrofer

Jag vill ta reda på om resenärer tar risken för naturkatastrofer i beaktande när de reser och om den risken påverkar dem i deras val av resedestination. Jag vill också gärna ta reda på om resenärer undviker en plats de tidigare åkt till/velat åka till efter att de har hört om en naturkatastrof på den orten.

1.2 Arbetets avgränsningar

Eftersom det finns så pass många risker turister måste ta i beaktande så valde jag att fokusera på risken för naturkatastrofer. Jag valde just naturkatastrofer eftersom jag tyckte det var intressant att många väletablerade turistorter ligger på sådana platser som löper risk för att drabbas av naturkatastrofer. Dessutom har jag ett personligt intresse för geografi och därmed även naturkatastrofer, så därför kändes den vinklingen naturlig för mig.

2 INTRODUKTION TILL NATURKATASTROFER

Med naturkatastrofer menar man olika katastrofer som orsakats till följd av naturens krafter, såsom jordbävningar, vulkanutbrott, översvämningar och cykloner (Wijkman 1985: 8). Naturkatastrofer kan enligt vissa geografer delas in i två kategorier: miljökatastrofer och människoorsakade katastrofer (Mayhew 1997). Miljöhasarder är helt och hållet orsakade av naturen och människor har inte kunnat påverka detta, t.ex. jordbävningar och orkaner, medan i människoorsakade katastrofer så har människans påverkan på naturen utlöst en naturkatastrof, t.ex. jordskred som uppkommit på grund av skogsskövling.

2.1 Jordbävningar

Jordbävningar uppstår i samband med rörelser i jordskorpan. Jorden är uppbyggd på olika plattor som ”flyter” ovanpå manteln, man brukar tala om att det finns sju stycken större plattor och ett flertal mindre plattor (Lundqvist 2001: 40). När dessa plattor kolliderar eller glider längs med varandra uppstår spänningar som slutligen brister och en jordbävning uppstår. Största delen av jordbävningar sker således nära sprickzonerna vid plattorna och många av dem vid den s.k. ”eldringen” runt Stilla Havet. Den kallas så p.g.a. alla aktiva vulkaner som finns längs de sprickzonerna, den sträcker sig från Sydamerikas västkust upp till Alaska och vidare ner genom Japan och Indonesien ända ner till Nya Zeeland (Wijkman 1985:66).

Jordbävningars styrka mäts enligt Richterskalan. Richterskalan är logaritmisk vilket betyder att ”en ökning med en enhet motsvarar en tio gånger kraftigare stötvåg än närmast föregående tal” (Wijkman 1985: 67), enligt teorin har Richterskalan ingen övre gräns. Den kraftigaste jordbävningen som registrerats skedde utanför Chiles kust år 1960 och mätte 9,5 på Richterskalan (illvet.se 2006).

Hur förödande en jordbävning blir beror också på hur tätbefolkat det drabbade området är. Exempelvis så är staden San Fransisco, som ligger längs San Andreas-förkastningen, i riskzonen för en förödande jordbävning. Om jordskalvet sker på havsbotten så kan skalvet ge upphov till en enorm tsunami som kan orsaka stor förödelse, som den i Sydostasien år 2004.

2.2 Vulkaner och vulkanutbrott

En vulkan är en öppning i jordskorpan varifrån gas, aska och magma kan flyta ut. De flesta vulkaner befinner sig vid jordskorpan sprickzoner men kan även förekomma vid s.k. ”hotspots” (Clarkson 2000).

Man brukar tala om att det finns tre typer av vulkaner: riftvulkaner, stratovulkaner och sköldvulkaner (Coenraads & Koivula 2007: 87). Riftvulkanerna förekommer vid spridningszoner där två kontinentalplattor flyttar sig ifrån varandra, magma väller då upp emellan sprickorna och stelnar. De flesta riftvulkaner ligger på havsbotten.

Stratovulkanerna uppstår där två kontinentalplattor möts och kolliderar med varandra, exempelvis längs ”Eldringen” i runtom Stilla Havet. Magman som väller upp ut dessa vulkaner är oftast trögflytande och väldigt gasrik, vilket betyder att utbrotten kan ofta bli väldigt explosiva. Under dessa explosiva utbrott kan s.k. pyroklastiska flöden uppstå, de är moln av heta gaser och aska som rullar nedför vulkanens sida i höga hastigheter.

Sköldvulkaner bildas vid ”hotspots” eller hetfläckar vid svagare platser i jordskorpan där magma kan söka sig upp genom jordskorpan. Den basaltrika magman är tunnare än den från stratovulkaner och sprider sig över ett större område. Den hawaiiiska ökedjan i Stilla Havet är exempel på sköldvulkaner som under miljontals år av lavaflöden har skapat öar. Sköldvulkaners utbrott tenderar att vara lugnare och mindre kraftfulla än stratovulkanernas.

Många vulkaner anses vara mer farliga än andra för att de ligger på tätbefolkade platser. Exempel på sådana vulkaner är Etna och Vesuvius (Italien), Teide (Kanarieöarna), Santorini (Grekland) och Mauna Loa (Hawaii). Dessa vulkaner närmar sig en eruptionsfas och har av International Association of Volcanology and Chemistry of the Earth's Interior (IAVCEI) blivit förklarade som samhällshotande vulkaner (Coenraads & Koivula 2007: 91). Flera av dessa vulkaner är belägna på sådana orter som är populära turistdestinationer.

2.3 Orkaner, cykloner och tyfoner

Luften i vår atmosfär är ständigt i rörelse och luftens cirkulation påverkar jorden på en global skala, exempelvis förmedlar den solens värme från ekvatorn ut till polerna. Vindar uppstår till stor del av den temperaturskillnad som finns mellan ekvatorn och polerna. Enligt SMHI bildas en orkan när vindstyrkorna uppnår över 32 m/s men de tropiska orkanerna har oftast en mycket högre vindstyrka på 70 m/s eller mer.

För att en orkan ska bildas behöver den också värme från havet, forskare har räknat ut att havsvattnet behöver vara minst 26°C för att en orkan ska uppstå (Robinson 2002: 124). Orkaner kallas de stormar som uppstår i Karibien, Atlanten och Nordamerika, vid Indiska Oceanen kallas de för cykloner och i Stilla Havsområdet för tyfoner (Wijkman 1985: 59). Årligen bildas ca 80-90 tropiska cykloner och ungefär hälften av dem når upp till orkanstyrka.

De kraftiga vindarna i en tropisk cyklon kombinerat med lågt lufttryck kan skapa flera meter högra flodvågor och området som cyklonen passerar drabbas av kraftiga nederbördsmängder på kort tid. Detta kan leda till ytterligare katastrofer såsom jordskred, översvämningar och förstörd infrastruktur. Tropiska stormar växer sig väldigt kraftiga ute till havs men upplöses snabbt när de kommer in över land (Stewart & Lynch 2007: 135). När det gäller väderrelaterade naturkatastrofer

är det tropiska cykloner som kräver flest liv, det är då stormfloderna och den kraftiga mängden regn som fordrar flest liv (smhi.se 2014).

Till skillnad från väldigt plötsliga och oförutspådda naturkatastrofer som vulkanutbrott och jordbävningar kan orkaner till en viss del följas med via satelliter och man kan försöka förutspå deras väg och därmed påbörja evakuering. Orkaner, cykloner och tyfoner bildas i mycket varma områden, dessa platser är på grund av sin tropiska värme mycket populära turistdestinationer vilket ökar risken för att en eventuell katastrof påverkar turistdestinationen.

3 KÖPBESLUTSPROCESSER

En potentiell köpare går igenom olika slags processer innan hon fullföljer sitt köpbeslut. Enligt Swarbrooke & Horner kan man dela in de faktorer som påverkar en turist att köpa en viss produkt till två olika: motivationsfaktorer och bestämningsfaktorer. Motivationsfaktorerna motiverar kunden till att köpa en viss produkt, medan bestämningsfaktorerna bestämmer till vilken grad kunderna förmår att köpa produkten de vill ha (Swarbrooke & Horner 2007:51).

3.1 Motivationsfaktorer

Det finns inte bara en erkänd indelning av motivationsfaktorerna utan flera olika. Vad som motiverar en turist beror oftast på flera faktorer, bl.a. den potentiella turistens personlighet och livsstil, tidigare erfarenheter, vem de planerar att resa tillsammans med, deras demografiska kännetecken, och hur tidigt eller sent de bokar sin resa (Swarbrooke & Horner 2007:61).

3.2 Bestämningsfaktorer

Det finns många likheter mellan motivationsfaktorer och bestämningsfaktorer. Enligt Swarbrooke och Horner finns det två slags bestämningsfaktorer, de faktorer som bestämmer om en potentiell turist har möjlighet att åka på en resa, och de faktorer som bestämmer vilken slags resa det blir om turisten har möjlighet att åka. Bestämningsfaktorerna kan ännu därtill delas in i personliga faktorer och externa faktorer.

De personliga faktorerna är sådana som turistens hälsa, ekonomi, personlighet, attityder och tidigare erfarenheter. Eftersom alla turister är olika är vissa personliga bestämningsfaktorer viktigare för en turist än för en annan. Även för den enskilda turisten kan dessa faktorer ändras genom åren p.g.a. orsaker som nya erfarenheter eller ny familjesituation. De externa faktorerna som påverkar turisten är

bl.a. den globala och nationella politiken och ekonomin, influenser från media, reklam och åsikter från vänner och familj.

3.3 Köpprocessens olika faser

Enligt Mossberg och Sundström kan kundens köpbeslutsprocess delas in i fem olika faser:

- Identifiering av behov
- Informationsinsamling
- Bedömning av alternativ
- Genomförande av köp
- Utvärdering efter köp

När kunden går igenom dessa faser kan dennes beslut därtill påverkas av personliga faktorer (demografi, livsstil, attityder, behov etc.) och sociala faktorer (familj, kultur, ekonomi etc.) (Mossberg & Sundström 2011:108–109).

3.3.1 Identifiering av behov

I det första skedet upptäcker eller identifierar konsumenten ett behov denne vill uppfylla, t.ex. ett behov av att få åka på semester. Dessa behov kan uppstå av sig själva eller skapas av marknadsföringen från olika företag (Mossberg & Sundström 2011:109–110).

3.3.2 Informationsinsamling

När konsumenten har identifierat sitt behov börjar nästa fas: insamlingen av information. Hur mycket information och vilken slags information som samlas in skiljer sig från person till person beroende på faktorer såsom kön, ålder och utbildning. När det gäller resande så kan den här fasen gå ut på att konsumenten går igenom resekataloger, tittar på vilka destinationer som erbjuds på reseföretagens hemsidor eller frågar vänner och bekanta om förslag.

Hur mycket information konsumenten samlar in beror också på hurdana risker som kommer med det potentiella köpet. Mossberg och Sundström tar upp fem olika risker: finansiell, social, funktionell, fysisk, och psykologisk. När det handlar om inköpet av en semesterresa är den finansiella risken om resan är värd det pris den kostar, den sociala risken är om resan lever upp till det krav man själv och de övriga resedeltagarna ställt på resan. Den funktionella risken är om resan inte stämmer överens med resenärens uppfattningar, den fysiska risken är om det finns en potentiell risk för resenärens hälsa och liv under resan, och den psykologiska risken om resan kan ha en negativ påverkan på resenärens psykiska hälsa. (Mossberg & Sundström 2011: 113)

3.3.3 Bedömning av alternativ

När konsumenten har gått igenom informationsinsamlingen och fått fram olika alternativ så sätter denne upp kriterier för att kunna jämföra dem. Konsumenten utvärderar och förkastar information och vid behov återgår till informationsinsamlingen. (Mossberg & Sundström 2011:114)

3.3.4 Genomförande av köp

När tillräckligt med information har samlats in så gör konsumenten ett köpbeslut, antingen ”ja”, ”nej” eller ”senare”. Sedan kan nya problem uppstå under köpprocessen, t.ex. att hotellet är fullbokat, vilket leder till att konsumenten får gå tillbaka i processen och samla in mera information eller välja att utvärdera den redan existerande informationen och välja ett annat alternativ. Köpprocessen kan också avbrytas genom att konsumenten ångrar sig och fullbordar därför inte sitt köp. (Mossberg & Sundström 2011:114–115)

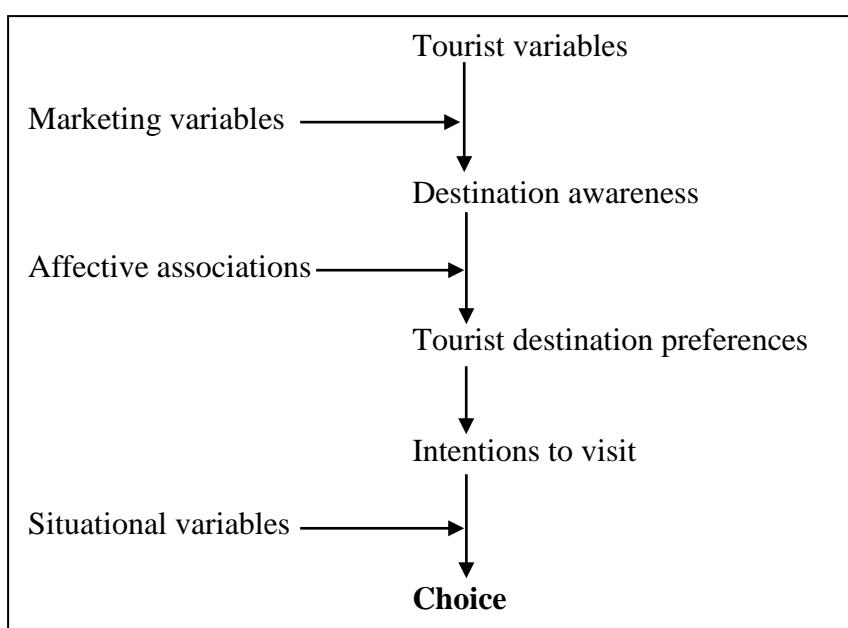
3.3.5 Utvärdering efter köp

När konsumenten har avslutat köpet så börjar utvärderingen. Tjänster, såsom resor, är svåra att utvärdera innan de upplevs och utvärderas därmed under och efter

konsumtionen. Utvärderingen kan komma att påverka om konsumenten kommer att upprepa inköpet eller rekommendera det till vänner och bekanta. (Mossberg & Sundström 2011:115–116)

3.4 Beslutsprocessen

I boken ”the tourist experience” tar Ryan upp en modell för turistens beslutsprocess inför valet av att resa (figur 1).

Figur 1. Beslutsprocessen.

Turistvariablerna är sådana faktorer som tidigare erfarenhet, ålder, livsstil, värderingar och inkomst. Marknadsföringsvariablerna är t.ex. produktdesign, pris och hur destinationen/produkten marknadsförs. Sedan turistens medvetenhet om destinationen, vilka platser som är otillgängliga och vilka som övervägs. Efter det kommer de känslomässiga associationerna till destinationen, antingen positiva eller negativa. Sedan tas vad turisten har för preferenser när det gäller resedestination i beaktande. Till sist situationsvariablerna som måste tas i beaktande, de är

mera specifika och kan vara t.ex. barnens skolledighet och när man själv eller ens partner kan få ledigt från arbetet för resandet. (Ryan 2002: 62-64)

Det är kombinationen av dessa faktorer som leder till att en potentiell turist fattar beslutet att åka på en resa.

3.5 Köpbeslutet

Swarbrooke och Horner skriver att det finns fyra steg av konsumentbeteendet:

- Utvecklande av ett behov eller en önskan
- Inköpsplanering och beslutsfattande
- Själva inköpet
- Beteende efter själva köpet som kan bl.a. leda till att man köper produkten igen (Swarbrooke & Horner 2007:44)

Eftersom turism är en service snarare än en fast produkt så är konsumenten oftast mera involverad i beslutsprocessen av inköpet av en turisttjänst. Köpet av en turisttjänst innebär en högre risk då oftast stora summor pengar läggs ut på en produkt som inte är fysisk, det innebär att konsumenterna måste göra en riskanalys innan de gör ett köpbeslut.

Som turist måste man ta risker i beaktande under hela reseprocessen, både från valet av destination, till köpet, till själva resandet och under själva semestern på turistorten. På grund av de större riskerna är oftast konsumenterna mera osäkra och det är därför ofta vanligare att de går igenom förslag från många olika källor (t.ex. vänner, familj, resebyråer och reklam) innan de gör sitt köpbeslut.

4 RESENÄRSTYPER

När de olika motivations- och bestämningsfaktorerna har påverkat en turist att köpa och slutligen åka iväg på en resa så kan man börja dela in turisterna i olika typologier. Det finns olika typologier av turister varav både Plogs och Cohens indelningar av resenärstyper var några av de första.

4.1 Plogs typologier

Enligt Plog kunde en turist antingen vara en psykocentrisk resenär, allocentrisk resenär eller midcentrisk (Ryan 2003: 80). Senare beskrev Plog även resenärer enligt deras aktivitetsnivå: högenergi-resenärer önskar många olika slags aktiviteter under sin resa medan lågenergi-resenärer vill ha färre (Hudson 1999: 10).

En turistdestination kan ibland börja som ett resmål för främst allocentriker, men i takt med att orten försöker utveckla sig och locka fler turister så minskar de allocentriska resenärerna medan de midcentriska börjar resa dit, och till sist anländer psykocentriska resenärer. (Cooper, Fletcher, Fyall, Gilbert, Wanhill 2008:191). Även själva resenären kan ändras typologiskt sett, hon kan börja som en allocentrisk turist medan hon är ung men sedan bli en mer psykocentrisk turist senare i livet t.ex. efter att ha bildat familj (Page & Connell 2009: 85).

4.1.1 Allocentriska turister

Den allocentriska turisten vill hitta nya destinationer och få nya upplevelser, de åker sällan till samma ställe två gånger och undviker oftast etablerade turistorter. Allocentriska turister är oftast mera risktagande och vill gärna nå platser som inga andra eller ytterst få resenärer tidigare nått. De vill få uppleva nya kulturer och möta nya människor. Allocentriker brukar höra till en högre inkomstgrupp.

4.1.2 Psykocentriska turister

Den psykocentriska turisten är motsatsen till den allocentriska. De psykocentriska resenärerna är inga risktagare utan väljer destinationer som ofta är väletablerade turistorter. Psykocentriska turister åker oftast tillbaka till samma ort eller till platser där de vet vad de kan förvänta sig. De åker oftast på all-inclusive paketresor till sol- och badorter och deltar oftast i guidade turer istället för att på egen hand utforska. Säkerhet är en väldigt viktig faktor för psykocentriska resenärer. Psykocentriska resenärer anses ofta ha en lägre inkomst än allocentriker.

Plogs typologier blev väldigt populära under 1980-talet men har under senare tid blivit mera kritiserade, men på grund av att dessa typologier hittills har varit såpass inflytelserika så kommer man troligen fortsätta att använda dem tills nya och mer moderna typologier uppkommer (Lumsdon 1997: 41-42).

4.2 Cohens typologier

År 1972 så beskrev Cohen fyra stycken turist-typologier baserat på turisternas önskan för nya upplevelser tillsammans med deras behov av trygghet. Cohens kategorier är: Den organiserade mass-turisten, den individuella mass-turisten, utforskaren, och dagdrivaren.

4.2.1 Den organiserade massturisten

Det här är en typisk charterturist som köper en all-inclusive paketresa där allting ingår och under själva resan deltar i guidade turer istället för att själv utforska området. De lever oftast i en slags bubbla under resan och har väldigt liten kontakt med lokalbefolkningen och dess lokala kultur. Deras semesterresa är oftast väl planerad och organiserad av researrangören och de gör därför väldigt lite beslut själva om sin resa. (Ryan 2003: 79)

4.2.2 Den individuella massturisten

Den här turisten påminner om den organiserade massturisten genom att även de ofta köper en paketresa innehållande flyg och hotellboende men har mer frihet eftersom att de väljer att själva utforska området, t.ex. genom att hyra en bil. Oftast så besöker de ändå samma turistattraktioner som de organiserade massturisterna fast under egen vald tidpunkt.

4.2.3 Utforskaren

Den här kategorin av resenärer arrangerar själv sina resor, allt från transport till boende. De vill hålla sig borta från de vanligaste turistattraktionerna och utforska helt på egen hand och vill även ta del av det lokala områdets kulturella och sociala utbud. Även om den här resenärskategorin är mera äventyrlig än de två tidigare så vill de ändå till en viss mån ha bekvämlighet när det gäller boende och transport, dessutom är de beredda på att falla tillbaka in i den säkra bubblan som massturismen erbjuder om det behövs.

4.2.4 Dagdrivaren

Den här typen av resenärer tar helt avstånd från massturismen och försöker undvika platser som är populära för turister. De försöker fördjupa sig i den lokala kulturen och har mycket kontakt med lokalbefolkningen och t.ex. bor hos dem och försöker bli en av dem. De reser oftast ensamma och stannar ibland en längre tid på samma plats där de även arbetar för att få inkomst, oftast väldigt enkla arbeten med väldigt lite lön, t.ex. bor gratis på vandrarhem genom att arbeta som städare.

Cohen kallade de två förstnämnda kategorierna för ”institutionaliserade” och de två sistnämnda för ”icke-institutionaliserade”. De ”icke-institutionaliserade” ses som initiativtagare och äventyrliga och söker upp nya destinationer medan de ”institutionaliserade” följer efter när orten kan ses som mera säker i takt med att tu-

ristindustrin och dess bekvämligheter har utvecklats där (Swarbrooke & Horner 2007:85).

4.3 Jämförelse av Plog och Cohen

Plogs och Cohens typologier påminner mycket om varandra. Plogs allocentriska turisttypologi kan jämföras med Cohens dagdrivare, båda föredrar nya och oupptäckta resmål och vill ha så lite som möjligt att göra med andra turister. Plogs psykocentriska turisttypologi och Cohens organiserade massturist är väldigt lika då båda föredrar väletablerade turistorter med resepaket där allting hör till, de är också båda väldigt måna om sin säkerhet under resan.

Från Cohens individuella mass-turist och utforskare kan man dra paralleller till Plogs midcentriska kategori, resenärer som hör till dessa kategorier är mera självständiga än de psykocentriska och organiserade massturisterna men vill ändå till en viss grad njuta av samma bekvämlighet och säkerhet som de resenärerna.

5 RISKANALYS

Som individer gör vi riskanalyser hela tiden i vårt dagliga liv, t.ex. tittar vi åt båda hållen innan vi korsar gatan, undviker att äta för gammal mat och ser till att vaccinera oss mot sjukdomar (Boyne 2003: 2). Som konsument gör vi andra sorts riskanalyser. Före en potentiell kund gör ett inköp analyserar denne riskerna med inköpet, eftersom konsumenter som köper en resa inte får en fysisk produkt i handen utan en tjänst eller service så är oftast analyseringen av de potentiella riskerna annorlunda än om denne skulle köpa en konkret produkt. Det finns vissa händelser som påverkat turisterna och deras beteende och därmed även köpbeteende, t.ex. terroristattacker, sjukdomsepidemier och naturkatastrofer (Swarbrooke & Horner 2007: 97).

Eftersom turismen är en sådan global industri har den alltid varit utsatt för naturkatastrofer, t.ex. orkanen Katrina i USA år 2005 och tsunamin i Sydostasien år 2004. När en turistort drabbas av en naturkatastrof skadas infrastrukturen, såsom hotell, restauranger och vägar men också elektricitet- och vattendistributionen. Matbrist kan också uppstå då livsmedel och odlingsmarker kan förstöras, speciellt på mindre öar. Även sjukdomar som kolera och diarré kan uppstå (Page & Connell 2009: 577). Hur stor påverkan katastrofen har på den framtida turistnäringen på orten beror på flera olika faktorer, exempelvis hur kraftig naturkatastrofen var och också hur stor chans att det händer igen. Också om katastrofen skedde under högsäsong eller inte inverkar.

Men till största delen ligger det på platsen själv att återuppbygga turistorten, det lönar sig för en ort att snabbt få byggt upp hotellen och infrastrukturen och dessutom visa för världen vilka förebyggande åtgärder man har tagit för att försöka undvika att samma katastrof sker igen, eller åtminstone hur man kan minska skadorna vid nästa katastrof. Utvecklingsländer har ofta svårare att bygga upp sina katastrofområden lika snabbt som rikare länder p.g.a. bristande ekonomiska tillgångar. Många turistorter, speciellt önationer som Maldiverna, har turismen som

sin huvudsakliga inkomstkälla och kan därför drabbas hårt av naturkatastrofer och kan därför få det svårt ekonomiskt att bygga upp sig själva igen. (Cooper, Fletcher, Fyall, Gilbert, Wanhill 2008: 279)

Hurudana riskanalyser en turist gör beror oftast på vilken slags resa det är och hurdan turist de är, exempelvis gör troligen en turist som åker med familjen till en sol- och badort en annorlunda riskanalys än en backpacker som åker till storstad. En familj väljer ofta en ort eller hotell så att barnens behov kan fyllas, t.ex. en ort med bra standard på hygien och hotell som är säkra för barnen. Backpackers reser ofta på budget och har därmed inte så mycket pengar med sig så därför kan det vara att de väljer säkrare orter eller områden när det gäller rån och ficktjuveri.

5.1 Tsunamin i Sydostasien

För att skapa sig en bild av hur en naturkatastrof på en turistort kan påverka framtida turisternas köpbeteende så kan man se på tidigare fall, ett bra sådant exempel är tsunamin som drabbade Sydostasien annandag jul år 2004. Den 26:e december inträffade en jordbävning på 9,0 på Richterskalan utanför Indonesiens kust (Parker 2006: 3). Skakvet orsakade en flodvåg som rörde sig längs Indiska Oceanen och gav upphov till stora förödelse längs kusterna i 12 länder. Den kraftiga vågen förstörde både byggnader och infrastruktur och över 220 000 människor beräknas ha mist livet.

De tre länder vars turismindustri påverkades mest av tsunamin var Maldiverna, Sri Lanka och Thailand. Händelsen hade en stor påverkan på turismen i dessa länder då vatten-, el- och matdistributionen stördes och även då många av strandhotellen förstördes. Tsunamin slog till under högsäsongen i bl.a. Phuket, vilket betydde att många turister omkom i katastrofen.

Många av dessa turistdestinationer upplevde en tillväxt i turismindustrin under 2004 fram tills tsunamin slog till, sedan under första halvan av år 2005 hade Phu-

ket bara en tredjedel av turistalet jämfört med föregående år. Detta berodde på att många av hotellen och infrastrukturen inte var reparerade men också för att resenärer uppfattade att Phuket fortfarande inte var säker som destination.

Dock förändrades inte konsumentbeteendet desto mer på en global skala om man jämför man med andra katastrofer såsom terrorattacken den 11 september 2001. Konsumenterna insåg att händelserna i Sydostasien var en engångsföreteelse och att de troligen inte skulle ske igen, dessutom framkallade händelserna mycket sympati för länderna och många ansåg att det bästa sättet att hjälpa regionerna var att resa dit som turist. (Cooper, Fletcher, Fyall, Gilbert, Wanhill 2008: 67-70)

6 EMPIRISK UNDERSÖKNING

I teoridelen ska basen för arbetet byggas upp och göra det enklare för läsaren att förstå den empiriska delen av arbetet. Teoridelen används också som grunden för hur frågorna i enkäten har utformats. (Nyberg 2000: 33)

6.1 Undersökningsmetod

När man väljer att göra en undersökning kan man antingen göra en kvantitativ eller kvalitativ undersökning. En kvantitativ undersökning innebär att man fokuserar på siffror, antal och frekvens, sådant som kan bearbetas statistiskt. En kvantitativ undersökning fungerar oftast bra om forskaren redan är väl inläst på forskningsämnet och vill testa teorier. Kvantitativa undersökningar kan genomföras t.ex. med enkätundersökningar.

Kvalitativa undersökningar fokuserar mera på att tolka och förstå, man försöker gå djupare in på ämnet och förstå helheten snarare än att fokusera på delarna. Kvalitativa undersökningar kan användas för att skapa teorier och hypoteser och kan genomföras genom t.ex. djupintervjuer. (Christensen, Engdahl, Gräås, Haglund 2010: 69-70)

I den här undersökningen användes en kvantitativ undersökningsmetod i form av en enkätundersökning. Anledningen var att det kändes bättre för att fokusera på statistik och få svar från många respondenter.

6.2 Enkätens utformning och upplägg

”En enkät är en skriftlig sammanställning av öppna och slutna frågor där respondenten antingen får svara på frågorna med egna ord eller fylla i resan på förhand givna svarsalternativ.” (Christensen m.fl. 2010: 138). Enkäter används bl.a. av privatpersoner, företag och organisationer för att samla in data. Enkäter kan delas in i självadministrerade (fylls i av respondenten) och intervjuadministrerade (fylls

i av intervjuaren). Exempelvis är webbenkäter och postenkäter självadministrerade medan telefonintervjuer och ”på-stan-intervjuer” är exempel på intervjuadministrerade enkäter. (Christensen m.fl. 2010: 138)

Enkäten började med en kort introduktion där syftet med undersökningen redovisades samt en beskrivning av naturkatastrofer gavs, det nämndes även att alla svar behandlas konfidentiellt. Enkäten var indelad i tre delar, i den första delen frågades en grundläggande fråga om respondentens kön, den andra delen var om respondentens resande och den sista delen om respondentens syn på naturkatastrofer. Frågorna i enkäten hade förutbestämda svar, vilket betyder att respondenten hade svarsalternativ att välja emellan, men på två ställen kunde respondenterna även utöka sina svar i en tom ruta. I enkäten fanns även frågor där respondenten fick gradera sina svar i en skala på 1-5, vid varje sådan fråga förklarades vad siffrorna 1 respektive 5 betydde. För att få så kompletta enkätsvar som möjligt var alla frågor förutom en obligatoriska, den enda frågan som inte var det var p.g.a. att det var en följdfråga som endast de som svarat på ett visst sett på föregående fråga bads svara på.

6.3 Urval

När man ska bestämma urvalet så finns det två urvalsmetoder att välja mellan, sannolikhetsurval och icke-sannolikhetsurval. Med sannolikhetsurval är urvalet slumpmässigt och varje individ har lika stor chans att ingå i urvalet, om urvalsmetoden inte uppfyller dessa krav är det ett icke-sannolikhetsurval. Med ett icke-sannolikhetsurval så kan resultatet inte generaliseras med målpopulationen (Christensen, Engdahl, Gräås, Haglund 2010: 114, 129).

I den här undersökningen har urvalsmetoden varit ett icke-sannolikhetsurval och närmare bestämt ett självurval. Med självurval menas att respondenterna själva tagit initiativ till att svara på undersökningen (Christensen, Engdahl, Gräås, Haglund 2010: 132). Detta gjordes genom att skicka hyperlänken till undersökningen

via email till yrkeshögskolans studerande samt att dela den via sociala medier, därmed fick de möjliga respondenterna själv välja om undersökningsämnet var intressant och motiverade dem att svara.

7 RESULTAT OCH ANALYS

Sammanlagt 137 enkätsvar samlades in mellan datumen 13.2 och 11.3. Av respondenterna var 106 kvinnor och 31 män.

7.1 Respondenten och resande

I första frågan om hur ofta respondenten reser utomlands på fritidsresor svarade 90 stycken att de åker 1 gång per år eller mer sällan, 42 stycken att de åker 2-3 gånger per år, medan endast 5 stycken svarade att de åker 4 gånger per år eller oftare

Tabell 1. Hur ofta reser du utomlands?

		Frequency	Percent
Valid	1 gång per år eller mer sällan	90	65,7
	2-3 ggr per år	42	30,7
	4 ggr per år eller oftare	5	3,6
	Total	137	100,0

På följande fråga om hurdana resor respondenten brukar boka svarade 81 stycken att de bokar boende och transport skilt och planerar allting själv medan 46 stycken svarade att de köper en paketresa med endast flyg och hotell. 10 respondenter svarade att de köper en all-inclusive paketresa där allting ingår.

Den sista frågan i den här delen var på vilken slags resa respondenten föredrar att åka på. De fyra alternativen var: solsemester, stadssemester, backpacking, och äventyrsresa. Respondenterna kunde gradera alternativen från 1-5 varav 1 stod för ”reser inte alls” och 5 stod för ”reser gärna”. De mest populära alternativen var solsemester och stadssemester, 71 personer (51,8%) gav solsemester en femma och 79 personer (57,7%) gav stadssemester samma talvärde. Endast 32 personer

(23,4%) svarade att de reser gärna på en backpacking-resa och 31 personer (22,6%) att de åker på en äventyrsresa.

Tabell 2. Hurudana resor brukar du boka?

		Frequency	Percent
Valid	Bokar boende och transport skilt och planerar allting själv	81	59,1
	Köper en all-inclusive paketresa där allting ingår (resa, boende, mat och dryck)	10	7,3
	Köper en paketresa med endast flyg och hotell	46	33,6
	Total	137	100,0

7.2 Respondenten och naturkatastrofer

I den andra delen av enkäten var första frågan om respondenten ser naturkatastrofer som en riskfaktor när de reser. Svaren var väldigt jämna då 71 personer svarade att de ser naturkatastrofer som en riskfaktor när de reser och 66 personer svarade att de inte ser det som en riskfaktor.

Tabell 3. Ser du naturkatastrofer som riskfaktor?

		Frequency	Percent
Valid	Ja	71	51,8
	Nej	66	48,2
	Total	137	100,0

Andra frågan var som resenären själv har varit med om en naturkatastrof under en semesterresa. 123 stycken svarade nej (89,8%) medan 14 stycken svarade ja (10,2%), av de som svarat ja så hade 11 stycken specificerat vilken slags naturka-

tastrof de hade varit med om. Tre stycken hade varit med om jordbävningar, en om ett vulkanutbrott, en om en lavin, en om en snöstorm, en om en orkan och en om en tsunamivarning. Tre stycken hade inte själva varit med om en naturkatastrof men påverkats av vulkanutbrott som drabbade flygtrafiken.

På följande fråga om respondenterna tar reda på om det finns en risk för någon naturkatastrof före de åker till en plats så svarade 78 stycken att de inte gör det medan 59 stycken att de gör det.

Tabell 4. Tar du reda på om det finns en risk före en resa?

		Frequency	Percent
Valid	Ja	59	43,1
	Nej	78	56,9
	Total	137	100,0

Sedan frågades hur mycket påverkar risken för naturkatastrofer respondentens val av destination, svaren kunde graderas från 1-5 varav 1 betydde ”påverkar väldigt lite” och 5 betydde ”påverkar väldigt mycket”. Det vanligaste talvärdet som gavs var 2 (46 respondenter/33,6%) med nummer 3 på andra plats (39 respondenter/28,5%), vilket kan tolkas som att majoriteten inte låter risken för naturkatastrofer påverka deras val av destination. Endast 9 stycken svarade att risken för naturkatastrofer påverkar väldigt mycket.

Tabell 5. Hur mycket påverkar risken valet av destination?

		Frequency	Percent
Valid	1	18	13,1
	2	46	33,6
	3	39	28,5
	4	25	18,2
	5	9	6,6
	Total	137	100,0

Följande fråga var hur mycket nyheter om naturkatastrofer på turistorter (t.ex. tsunamin i Sydostasien, jordbävningar i Turkiet) påverkar respondentens val av destination. Åter igen skulle respondenterna gradera sina svar från 1-5 varav 1 var ”påverkar väldigt lite” och 5 var ”påverkar väldigt mycket”. Svaren var lite mera delade i den här frågan: majoriteten på 39 personer svarade med talvärdet 4 medan 36 personer svarade med talvärdet 2. På tredje plats kom talvärdet 3 medan talen 1 och 5 fick ganska delade värden.

Tabell 6. Nyheter om naturkatastrofer och destinationsvalet

		Frequency	Percent
Valid	1	19	13,9
	2	36	26,3
	3	29	21,2
	4	39	28,5
	5	14	10,2
	Total	137	100,0

Följande fråga var “Om det skulle ske en naturkatastrof på en turistort du har bokat en resa till, vad gör du då?”. Tre svarsalternativ gavs till respondenterna:

1. Avbokar resan helt och hållet.
2. Försöker ändra på resan genom att byta datum eller område.
3. Åker ändå.

Tabell 7. Om en katastrof sker på en ort du bokat resa till

		Frequency	Percent
Valid	Avbokar resan helt och hållet	19	13,9
	Försöker ändra på resan genom att byta datum eller område	103	75,2
	Åker ändå	15	10,9

Total	137	100,0
-------	-----	-------

103 respondenter svarade att de skulle försöka ändra på resan medan 19 stycken svarade att de skulle avboka resan helt och hållet. De respondenter som svarade att de skulle åka ändå bads fylla i varför de valde att åka ändå, de fick fyra alternativ att välja mellan:

1. Känner att det inte kommer ske på nytt medan jag är där
2. Hoppas på billigare priser medan jag är där
3. Vill stödja området genom att åka dit som turist
4. Annan orsak, vadå?

15 respondenter hade svarat att de skulle åka ändå men 16 stycken hade svarat på frågan om varför de valde att åka ändå. 9 respondenter svarade att de kände att det inte kommer att ske på nytt medan de är där, 5 stycken att de ville stödja området genom att åka dit som turist, och 2 stycken valde alternativ ”annan orsak, vadå?” med valde att inte specificera vidare. Ingen valde alternativ nummer 2.

Enkätens sista fråga var om respondenten skulle undvika en plats de tidigare velat åka till om de skulle få höra att det fann en hög risk för naturkatastrofer på området. Svaren var väldigt jämna då 69 personer svarade nej och 68 personer svarade ja.

Tabell 8. Skulle du undvika en plats pga. hög risk?

		Frequency	Percent
Valid	Ja	68	49,6
	Nej	69	50,4
	Total	137	100,0

8 SAMMANFATTNING

8.1 Slutsatser

I inledningen presenterades tre frågor jag ville få svar på med undersökningen. I den här delen diskuteras svaren från enkätundersökningen och om de gav svar på frågorna som ställdes i inledningen.

8.1.1 Tas risken för naturkatastrofer i beaktande av resenärer?

I enkäten fanns frågan ”ser du naturkatastrofer som en riskfaktor när du reser?” där majoriteten (51,8%) svarade ja. Även om majoriteten svarade ja på frågan var resultaten så pass jämna att man inte kan säga att en stor del av majoriteten anser att naturkatastrofer är en riskfaktor när de reser. Dessutom svarade majoriteten (56,9%) nej på frågan ”tar du reda på om det finns en risk för någon naturkatastrof före du åker till en plats?”.

Tabell 9. Korstabulering av könen och riskfaktor

		Ser du naturkatastrofer som en riskfaktor när du reser?		Total
		Ja	Nej	
Kön	Kvinna	58	48	106
	Man	13	18	31
Total		71	66	137

De här två majoritetssvaren kan tolkas som att även om merparten ser naturkatastrofer som en riskfaktor när de reser så anser de inte risken vara så stor att de tar reda på om en resedestination ligger i en riskzon före de åker dit. Om man ser på tabellen ovan ser man att största delen av kvinnorna som svarade så ser naturkatastrofer som en riskfaktor när de reser medan majoriteten av männen inte gör det.

Ser man på tabellen nedanför så visar det sig att majoriteten av de som reser 1 gång per år eller mer sällan så ser naturkatastrofer som en riskfaktor. Ju oftare

man reser desto mindre verkar man uppfatta naturkatastrofer som en riskfaktor i samband med resandet.

Tabell 10. Korstabulering av antal resor och riskfaktor

		Ser du naturkatastrofer som en riskfaktor när du reser?		Total
		Ja	Nej	
Hur ofta reser du utomlands (endast fritidsresor ej arbetsresor)?	1 gång per år eller mer sällan	50	40	90
	2-3 ggr per år	20	22	42
	4 ggr per år eller oftare	1	4	5
Total		71	66	137

8.1.2 Påverkar risken för naturkatastrofer valet av resedestination?

I enkäten frågades ”hur mycket påverkar risken för naturkatastrofer ditt val av destination?”. Majoriteten (33,6%) gav talvärdet 2 som svar vilket betyder att det påverkar lite, talvärdet 3 kom på andra plats med 28,5% av svaren och eftersom att det är ett mellanvärde mellan 1 och 5 kan det tolkas som att de respondenterna kanske inte har tänkt på naturkatastrofer som riskfaktor i samband med resande förut och därför givit ett mera neutralt medelvärde på 3 som svar.

På följande fråga ”hur mycket påverkar nyheter om naturkatastrofer på turistorter (tsunamin i Sydostasien, jordbävningar i Turkiet etc.) ditt val av destination?” var ju svaren väldigt delade men majoriteten på 28,5% gav ändå talvärdet 4 som svar vilket betyder att det påverkar mycket.

Om man ser på majoritetssvaren från dessa två frågor så kan man dra slutsatsen att de flesta av respondenterna inte aktivt ser naturkatastrofer som en riskfaktor i samband med resande, men när de får höra nyheter att något sådant har skett på en turistort så får det ändå dem att bli påverkade i sitt val av resmål.

Enligt tabellen nedan hör majoriteten av de som gav talvärdena 4 och 5 i frågan om hur mycket risken för naturkatastrofer påverkar valet av destination, till de som reser 1 gång per år eller mer sällan. Inte en enda av de som reser 4 gånger per år eller oftare har givit de talvärdena, man kan då anta att ju oftare man reser desto mindre påverkar risken för naturkatastrofer valet av destination.

Tabell 11. Korstabulering av riskens påverkan och antal resor

		Hur ofta reser du utomlands (endast fritidsresor ej arbetsresor)?			Total
		1 gång per år eller mer sällan	2-3 ggr per år	4 ggr per år eller oftare	
Hur mycket påverkar risken för naturkatastrofer ditt val av destination?	1	12	5	1	18
	2	29	15	2	46
	3	25	12	2	39
1=påverkar väldigt lite;	4	17	8	0	25
5=påverkar väldigt mycket	5	7	2	0	9
Total		90	42	5	137

8.1.3 Undviker resenärer orter nyligen drabbade av naturkatastrofer?

I undersökningen frågades vad respondenterna skulle göra om en plats de bokat en resa till skulle drabbas av en naturkatastrof, av de tre svarsalternativ svarade majoriteten på 75,2% att de skulle ändra på resan genom att byta datum eller område. Men i sista frågan om respondenten skulle undvika en plats de velat åka till om de fick reda på att det finns en hög risk för naturkatastrofer där så var svaren väldigt jämna men majoriteten på 50,4% svarade nej.

Från svaren på de här två frågorna kan slutsatsen dras att de flesta av respondenterna skulle undvika en turistort som nyligen drabbats av en naturkatastrof men bara hälften av respondenterna skulle helt och hållet undvika en ort de velat åka till på grund av risken för naturkatastrofer.

Tabell 12. Korstabulering av kön och högriskområde

		Skulle du undvika en plats du velat åka till om du skulle få höra att det finns en hög risk för naturkatastrofer på området		Total
		Ja	Nej	
Kön	Kvinna	58	48	106
	Man	10	21	31
Total		68	69	137

Enligt tabellen ovan så skulle majoriteten av kvinnorna som svarade undvika en plats de velat åka till om de fick reda på att den ligger i ett högriskområde för naturkatastrofer. Majoriteten av männen skulle däremot inte undvika platsen p.g.a. risken. Tar man och ser på tabellen nedan är det majoriteten av de som åker 1 gång per år eller mer sällan som skulle undvika en plats p.g.a. den höga risken för naturkatastrofer. Av de som åker 2-3 gånger och 4 gånger per år eller oftare så svarade majoriteten att de inte skulle undvika en sådan plats. Man kan då anta att ju oftare en person reser desto mindre benägna är de att undvika en plats de velat besöka p.g.a. risken för naturkatastrofer.

Tabell 13. Korstabulering av högriskområde och reseantal

		Hur ofta reser du utomlands (endast fritidsresor ej arbetsresor)?			Total
		1 gång per år eller mer sällan	2-3 ggr per år	4 ggr per år eller oftare	
Skulle du undvika en plats du velat åka till om du skulle få höra att det finns en hög risk för naturkatastrofer på området	Ja	51	16	1	68
	Nej	39	26	4	69
Total		90	42	5	137

8.2 Validitet och reliabilitet

Med validitet menas hur bra intervjufrågorna överensstämmer med vad man vill undersöka. Om en undersökning har hög validitet så betyder det också att det inte förekommer systematiska mätfel och att man då får utmätt det man avsett att mäta. Man kan säga att validiteten är hög om resultaten från två mätningar överensstämmer fast de blivit mätta med olika mätinstrument. (Rosengren & Arvidson 2001:70, 75)

Validiteten i det här arbetet hade kunnat höjas genom att kanske ändra på vissa frågor eller helt enkelt ta bort dem. T.ex. frågan om vilken slags resa respondenten gärna reser på visade sig inte spela en större roll i undersökningen och kunde därför ha tagits bort helt och hållet.

Med reliabilitet menas mätmetodens noggrannhet och om undersökningen skulle upprepas av en annan forskare så skulle resultaten överensstämma. Man kan dela in hoten mot reliabiliteten i en undersökning i fyra alternativ:

1. Deltagarfel
2. Deltagarpartiskhet
3. Forskarfel
4. Forskarpartiskhet

Med deltagarfel menas en faktor som negativt påverkar hur deltagaren svarar på undersökningen, t.ex. om respondenten ombeds svara på en enkät när denne är stressad så kan svaren vara helt annorlunda än om respondenten svarar på enkäten i lugn och ro när denne har tid. Deltagarpartiskhet är när någon faktor förorsakar felaktiga svar från respondenten. Exempelvis om respondenten ombeds svara på en undersökning på en öppen plats så kanske de inte vågar ge ärliga svar eftersom de inte är anonyma eller räds bli avlyssnade. Forskarfel kan uppstå om någon faktor påverkar själva forskaren, t.ex. om denne är trött och okoncentrerad och kanske missförstår sina intervjuobjekt. Med forskarpartiskhet menas att själva

forskaren låter sina egna subjektiva åsikter gå i vägen för att få en ärlig och objektiv tolkning av respondenternas svar. (Saunders, Lewis, Thornhill 2012:192)

När det gäller den här undersökningen är det svårt att exakt mäta hoten mot reliabiliteten då undersökningsmetoden har varit en internetenkät. Deltagarfelen borde vara ganska låga eftersom respondenterna har kunnat själva välja när de svarat på den. Deltagarpartiskheten borde också vara låg eftersom respondenterna har fått vara anonyma. Forskarfel borde inte heller finnas då det har funnits färdiga svarsalternativ i undersökningen vilket minskar missförstånd. Forskarpartiskhet anses också vara låg eftersom jag har gått in i undersökningen med nyfikenhet och öppet sinne.

Kort och gott kan man säga att reliabiliteten mäter trovärdigheten medan validiteten mäter giltigheten på en undersökning (Lekvall & Wahlbin 2008: 304). Hög validitet fordrar även hög reliabilitet men hög reliabilitet garanterar inte hög validitet (infovoice.se 2002).

8.3 Förslag på fortsatt forskning

Fortsatt forskning kunde vara att ta reda på om de resenärer som tidigare varit med om en naturkatastrof skulle kunna tänka sig att återkomma som turist på samma ort. Eller också jämföra uppfattningen om naturkatastrofer som riskfaktor hos resenärer som varit med om en naturkatastrof med resenärer som inte varit med om en. Man kunde även ta en annan vinkling och göra en undersökning om det finns äventyrsresenärer som dras till platser med risker för naturkatastrofer och i så fall varför. Eller så ta reda hur det är från turistorternas sida, om en ort som drabbats av en naturkatastrof lyckats bygga upp sig själv igen och få in turister igen och i så fall hur.

Man kunde också helt enkelt göra en liknande undersökning som den här men med ett mycket större urval för att se om resultaten är liknande eller helt olika.

Eftersom den här undersökningens respondenter till största delen kom från Finland så kunde en liknande eller samma undersökning göras i ett annat land för att jämföra resultaten.

KÄLLOR

Böcker

Boyne Roy. 2003. Risk. Open University Press.

Christensen Lars, Engdahl Nina, Gräås Carin, Haglund Lars. 2010. Marknadsundersökning- en handbok. Studentlitteratur. Lund.

Clarkson Peter. 2000. Volcanoes. Worldlife Library Series. Scotland.

Coenraads Robert R., Koivula John I. 2007. Geologica. Millennium House. Australia.

Cooper Chris, Fletcher John, Fyall Alan, Gilbert David, Wanhill Stephen. 2008. Tourism: Principles and practice. Financial Times/Prentice Hall. England.

Hudson, Simon. 1999. Consumer Behavior Related to Tourism. I samlingsverket: Consumer behavior in travel and tourism, 7-32. Pizam Abraham, Mansfeld Joel. The Haworth Hospitality Press.

Lekvall Per, Wahlbin Clas. 2008. Information för marknadsföringsbeslut. IHM Publishing.

Lumsdon Les. 1997. Tourism marketing. Tourism and Hospitality Management Series. International Thomson Business Press.

Lundqvist Jan. 2001. Geologi: Processer – utveckling – tillämpning. Studentlitteratur. Lund.

Mayhew Susan. 1997. Dictionary of geography. Oxford university press. Oxford.

Mossberg Lena, Sundström Malin. 2011. Marknadsföringsboken. Studentlitteratur. Lund.

Nyberg Rainer. 2000. Skriv vetenskapliga uppsatser och avhandlingar med stöd av IT och Internet. Studentlitteratur. Lund.

Page Stephen, Connell Joanne. 2009. Tourism: a modern synthesis. Cengage Learning EMEA.

Parker Ronald Steven. 2006. Hazards of nature, risks to development: an IEG evaluation of World Bank Assistance for natural disasters. The World Bank.

Robinson Andrew. 2002. Earthshock: hurricanes, volcanoes, earthquakes,

tornadoes and other forces of nature. Thames & Hudson. London.

Rosengren Karl Erik, Arvidson Peter. 2001. Sociologisk metodik. Liber.

Ryan Chris. 2003. Recreational tourism: demand and impacts. Channel view publications.

Ryan Chris. 2002. The tourist experience. 2nd edition. Continuum.

Saunders Mark, Lewis Philip, Thornhill Adrian. 2012. Research methods for business students. Pearson.

Stewart Iain, Lynch John. 2007. Jorden: en biografi. Prisma.

Swarbrooke John, Horner Susan. 2007. Second edition consumer behaviour in tourism. Elsevier Ltd.

Wijkman Anders. 1985. Naturkatastrofer – människans verk?. Röda korsets förlag. Stockholm.

Elektroniska publikationer

Orkaner och tropiska cykloner. 2014. SMHI. Hänvisat 4.11.2014.
<http://www.smhi.se/kunskapsbanken/meteorologi/orkaner-och-tropiska-cykloner-1.223>

Validitet och reliabilitet. Gunnarsson Ronny. 2002. Hänvisat 15.4.2015.
<http://infovoice.se/fou/bok/10000035.shtml>

Vilket jordskalv är det kraftigaste?. 2006. Illustrerad Vetenskap. Hänvisat 3.4.2014. <http://illvet.se/fraga-oss/vilket-jordskalv-ar-det-kraftigaste>

BILAGOR

BILAGA 1 - Enkätundersökning

Resenärers syn på naturkatastrofer som riskfaktor

Mitt namn är Malin Skutnabba och jag studerar turism på Vasa Yrkeshögskola och skriver just nu på mitt lärdomsprov som handlar om turisternas syn på naturkatastrofer som riskfaktor. Jag vore väldigt tacksam om du kunde ta dig tid att svara på denna enkät för att hjälpa mig i mitt arbete. Alla svar behandlas konfidentiellt. Tack!

Med naturkatastrofer menas olika slags katastrofer som orsakats av naturens krafter, såsom jordbävningar, vulkanutbrott, tsunamin och orkaner. De kan gå från att vara mindre naturfenomen som mest orsakar besvär och olägenheter till storartade katastrofer med dödsoffer som följd. Du behöver inte själv ha varit med om en naturkatastrof för att svara på enkäten, utan det räcker med att du har sett och hört om naturkatastrofer från andra källor såsom media och bekanta.

Grundläggande fråga

1. Kön:
  - Kvinna
  - Man

Resande

2. Hur ofta reser du utomlands (endast fritidsresor ej arbetsresor)?
  - 1 gång per år eller mer sällan
  - 2-3 ggr per år
  - 4 ggr per år eller oftare
3. Hurudana resor brukar du boka?

- Köper en all-inclusive paketresa där allting ingår (resa, boende, mat och dryck)
  - Köper en paketresa med endast flyg och hotell
  - Bokar boende och transport skilt och planerar allting själv
4. På vilken slags resa reser du gärna (1-5, 1=reser inte alls; 5=reser gärna)?
- Solsemester   1 2 3 4 5
  - Stadssemester   1 2 3 4 5
  - Backpacking   1 2 3 4 5
  - Äventyrsresa   1 2 3 4 5

Naturkatastrofer

5. Ser du naturkatastrofer som en riskfaktor när du reser?
- Ja
  - Nej
6. Har du själv varit med om någon slags naturkatastrof under en semesterresa?
- Nej
  - Ja, vadå? _____
7. Tar du reda på om det finns en risk för någon naturkatastrof före du åker till en plats?
- Ja
  - Nej
8. Hur mycket påverkar risken för naturkatastrofer ditt val av destination?
(1=påverkar väldigt lite; 5=påverkar väldigt mycket)
- 1   2   3   4   5

9. Hur mycket påverkar nyheter om naturkatastrofer på turistorter (tsunamin i Sydostasien, jordbävningar i Turkiet etc.) ditt val av destination?

(1=påverkar väldigt lite; 5=påverkar väldigt mycket)

1   2   3   4   5

10. Om det skulle ske en naturkatastrof på en turistort du har bokat en resa till, vad gör du då?

- Avbokar resan helt och hållet
- Försöker ändra på resan genom att byta datum eller område
- Åker ändå

11. Om du valde alternativ "Åker ändå" på föregående fråga specificera varför här, gå annars vidare till nästa fråga. Varför åker du ändå?

- Känner att det inte kommer ske på nytt medan jag är där
- Hoppas på billigare priser medan jag är där
- Vill stödja området genom att åka dit som turist
- Annan orsak, vadå? _____

12. Skulle du undvika en plats du velat åka till om du skulle få höra att det finns en hög risk för naturkatastrofer på området?

- Ja
- Nej

BILAGA 2 - Kyselylomake

Matkailijan näkemyksiä luonnonkatastrofien riskitekijöistä

Minun nimeni on Malin Skutnabba ja opiskelen matkailua Vaasan Ammattikorkeakoulussa. Olen kirjoittamassa opinnäytetyötäni, joka kertoo matkailijan näkemyksiä luonnonkatastrofien riskitekijöistä. Olisin kiitollinen jos voisit ottaa aikaa ja vastata tähän kyselyyn. Kaikki vastaukset ovat luottamuksellisia. Kiitos!

Luonnonkatastrofeilla tarkoitetaan eri katastrofeja jonka on aiheuttanut luonnon voima, esimerkiksi maanjäristys, tulivuoren purkaus, tsunami tai hirmumyrsky. Kyseessä voi olla sekä pienempiä luonnonilmiöitä että isompia ja vakavimpia luonnonkatastrofeja jonka seurauksena kuolonuhreja. Kyselyyn voi vastata, vaikka et olisi kokenut luonnonkatastrofia, riittää että olet nähnyt ja kuullut luonnonkatastrofeista muista lähteistä, niin kuin mediasta ja muilta ihmisiltä.

Peruskysymys

1. Sukupuoli
  - Nainen
  - Mies

Matkustaminen

2. Kuinka usein matkustat ulkomaille (vain vapaa-ajan matkat, ei työmatkat)?
  - Kerran vuodessa tai harvemmin
  - 2-3 kertaa vuodessa
  - 4 kertaa tai useammin
3. Minkälaisia matkoja tapaat varata?
  - Ostan all-inclusive pakettimatkan, jossa kaikki kuuluu hintaan (matka, asuminen, ruoka ja juoma)
  - Ostan pakettimatkan johon sisältyy ainoastaan lento ja hotelli

- Ostan matkan ja yöpymisen erikseen ja suunnittelen kaiken itse
4. Minkälaisen matkan varaat mieluiten? (1= en matkustaisi ollenkaan; 5= matkustaisin erittäin mielelläni)
- Rantaloma   1 2 3 4 5
  - Kaupunkiloma   1 2 3 4 5
  - Backpacking   1 2 3 4 5
  - Seikkailumatka   1 2 3 4 5

Luonnonkatastrofit

5. Näetkö luonnonkatastrofit riskitekijänä kun matkustat?
- Kyllä
  - Ei
6. Oletko itse kokenut jonkinlaisen luonnonkatastrofin, kun olet ollut matkalla?
- Ei
  - Kyllä, mitä? _____
7. Otatko selvää luonnonkatastrofiriskeistä ennen kuin matkustat kohteeseen?
- Kyllä
  - Ei
8. Kuinka paljon luonnonkatastrofiriskit vaikuttavat sinun matkakohdevalintaan? (1=vaikuttaa erittäin vähän; 5=vaikuttaa erittäin paljon)
- 1   2   3   4   5

9. Kuinka paljon vaikuttavat luonnonkatastrofeista kertovat uutiset (Kaakkois-Aasian tsunami, Turkin maanjäristykset jne.) sinun matkakohdevalintaan? (1=vaikuttaa erittäin vähän; 5=vaikuttaa erittäin paljon)

1   2   3   4   5

10. Mitä tekisit jos matkakohteessa, jonne olet varannut matkan, tapahtuu luonnonkatastrofi?

- Perun matkan kokonaan
- Muutan matkan ajankohtaa tai matkakohdetta
- Matkustan sinne joka tapauksessa

11. Jos valitsit edelliseen kysymykseen ”matkustan sinne joka tapauksessa”, perustele tässä miksi. Jos vastasit toisella tavalla, siirry seuraavaan kysymykseen. Miksi matkustat sinne joka tapauksessa?

- Luulen että luonnonkatastrofia ei tapahdu uudestaan sillä aikaa kun olen siellä
- Toivon että hinnat ovat halvempia kuin olen siellä
- Haluan tukea aluetta matkustamalla sinne
- Toinen syy, mikä? _____

12. Välttäisitkö aluetta jonne olet kauan halunnut matkustaa, jos saisit kuulla että alue on erittäin altis luonnonkatastrofeille?

- Kyllä
- Ei

BILAGA 3 - Questionnaire

Travellers view on natural disasters as a risk factor

My name is Malin Skutnabba and I study tourism at the University of Applied Sciences in Vaasa, Finland. Right now I'm writing my final thesis about travellers view on natural disasters as a risk factor. I would be very grateful if you could take some of your time to answer this survey to help me in my work. All of the answers will be treated confidentially. Thank you!

Natural disasters are different kinds of hazards caused by the force of nature, such as earthquakes, volcanic eruptions, tsunamis, and hurricanes. They can go from being smaller natural phenomena that cause inconveniences to large-scale disasters with many casualties. You don't have to have experienced a natural disaster to answer this survey, it's enough if you have seen or heard about natural disasters from other sources such as media or people.

Basic question

1. Gender
  - Female
  - Male

Travelling

2. How often do you travel abroad (only leisure travels, not business travels)?
  - Once per year or less
  - 2-3 times per year
  - 4 times per year or more often

3. What kind of travels do you usually book?
  - An all-inclusive package deal with transport, accommodation, food and beverages
  - A package deal with only transport and accommodation

- I book accommodation and transport separately and plan everything myself
- 4. On what kinds of trips do you usually go on? (1=prefer not to travel; 5=prefer to travel)
  - Beach holiday   1 2 3 4 5
  - City holiday   1 2 3 4 5
  - Backpacking   1 2 3 4 5
  - Adventure travel   1 2 3 4 5

Natural disasters

- 5. Do you see natural disasters as a risk factor when you travel?
  - Yes
  - No
- 6. Have you experienced any kind of natural disaster while travelling?
  - No
  - Yes, what? _____
- 7. Do you try to find out if there is a risk for any kind of natural disaster before you travel to a location?
  - Yes
  - No
- 8. How much does the risk for natural disasters affect your choice of travel destination? (1=affects very little; 5=affects a lot)

1   2   3   4   5

9. How much does news about natural disasters on tourist destinations (the tsunami in South East Asia, earthquakes in Turkey etc.) affect your choice of travel destination? (1=affects very little; 5=affects a lot)

1   2   3   4   5

10. If there would be a natural disaster at a tourist destination you have booked a trip to, what would you do?

- Cancel the whole trip
- Try to change the trip by switching the date or the location
- Travel there anyway

11. In the previous question, if you chose the alternative "Travel there anyway", please elaborate here. Otherwise go to the next question. Why would you travel there anyway?

- I feel like it wouldn't happen again while I'm there
- I'm hoping for cheaper prices while I'm there
- I want to support the area by going there as a tourist
- Other reason, why? _____

12. Would you avoid a location you have wanted to travel to if you heard there was a high risk for a natural disaster in the area?

- Yes
- No